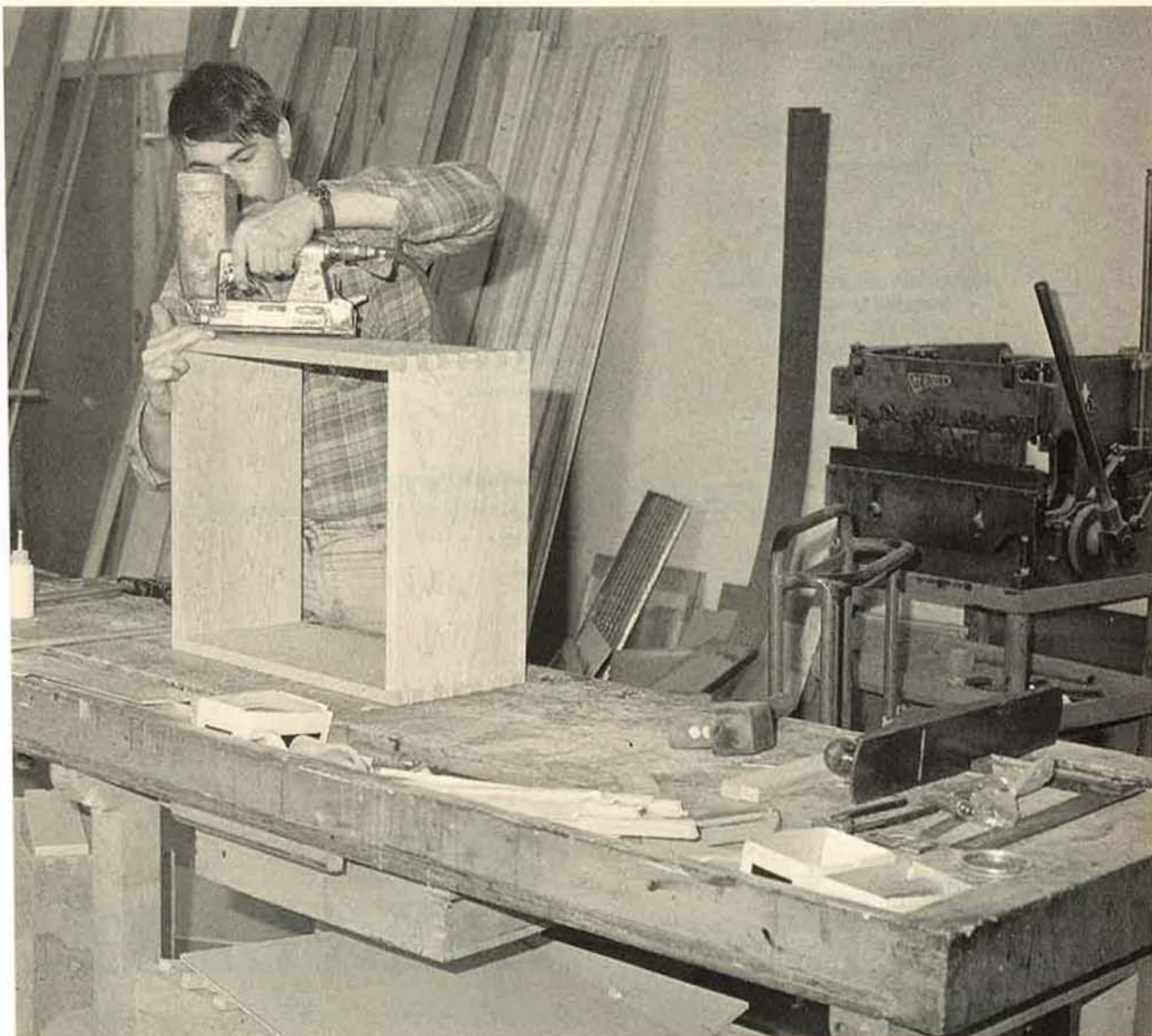

BEVORDERING DER BIJEN-
TEELT IN NEDERLAND
VER. TOT

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt - ISSN 0166-6444

Jaargang 86 - no. 11 - november 1984

Officieel orgaan van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland

bijenteelt

INHOUD

MAANDSCHRIFT VOOR DE BIJENTEELT ISSN 0166-6444

Officieel orgaan van de V.B.B.N.
**VERENIGING TOT BEVORDERING DER
BIJENTEELT IN NEDERLAND**
Opgericht 1897

Waarnemend redakteur
Therese Rive

Vaste medewerkers

Otto de Kat
Arjen Neve
Jan van de Veluwe
Ko Zoet

Ledenblad

Oplage 8200
Verschijnt 11 x per jaar,
in juli en augustus gecombineerd

Proefnummers

f 2,50 incl. porto

Advertentie-tarieven
op aanvraag

REDACTIE, SECRETARIAAT en LEDENADMINISTRATIE

VBBN, Grintweg 273,
6704 AP Wageningen

Telefoon

VBBN (secretariaat/redactie) 08370-22422
Bijenhuis (handel/winkel) 08370-22733

Openingstijden

Secretariaat di. - vr. 9.00-16.00 uur
Winkel di. - vr. 9.00-18.00, za. 9.00-13.00 uur

Postgiro

VBBN (Vereniging) 84.68.01
Bijenhuis (Winkel) 82.32.76

Bankrelatie

ABN, Wageningen, Postgiro 82.41.84
Rek.no. VBBN (Vereniging) 53.90.42.897
Rek.no. Bijenhuis (Handel) 53.90.42.900

Registratie K.v.K.

VBBN: Verenigingsreg.no. V119736
Bijenhuis: Handelsreg.no. 11433

Druk

Van Mastrigt en Verhoeven B.V. Arnhem

Alle in het Maandschrift gepubliceerde meningen en inzichten blijven voor rekening van de auteurs.

Overname van artikelen en illustraties is toegestaan na overleg met de Redactie en dan met bronvermelding.

Kopij voor de 10e van de maand, voorafgaande aan de maand van plaatsing, aan het BIJENHUIS, ook opgaven en betaling van advertenties en Speurbijtjes.

jaargang 86 - nummer 11 - november 1984

In memoriam Chris Maillie (<i>J.J. Speelziek</i>)	293
Toespraak Dr.Ir. T.J. Reitsma	293
Commentaar (<i>Ir. J.F.A.M. Mommers</i>)	296
De „echte“ fruitteler is overtuigd van het nut van bestuiving (<i>C. Pater Jzn.</i>)	297
Bijenplant in beeld (<i>Arjen Neve</i>)	298
Van imker tot imker (<i>Ko Zoet</i>)	299

En verder

De 76ste Eerbeekse Honing- en Bijenmarkt (<i>Otto de Kat</i>)	301
Waarschuwing gebruik ether (<i>Dr. J. Beetsma</i>)	302

Ter Zake

CAD Bijenteelt/Ambrosiushoeve	303
Officiële mededelingen	303
Onderwijs - demonstratie - voorlichting	304
Wij gedenken	304
Aktie in de regio	304
Imkersagenda	305
Speurbijtjes	305
Advertenties	305

Aanvulling Imkersagenda:

17 november West-Overijsselse Honingkeuring te Kampen.

bij de VOORPLAAT

Bijenkasten worden in het Bijenhuis gemaakt. Profiteer van de winterkortingsregeling, zie blz. twee van de prijslijst welke in het maantnummer werd meegehecht.

IN MEMORIAM ONZE HOOFDREDACTEUR CHRIS MAILLIE

Op vrijdag 28 september overleed onze hoofdredacteur Chris Maillie op de leeftijd van 54 jaar. Een snel slopende ziekte ontnam hem van zijn toegenegen vrouw, vele vrienden en van zijn geliefde werk, waarvoor geen enkele moeite hem ooit te veel was. Tot nog kort voor zijn heengaan was hij, voor zover zijn snel zwakker wordende krachten dat nog toelieten, in touw voor "zijn" Groentje. Bijna vijf jaren vervulde hij het hoofdredacteurschap met een zodanige toewijding, dat hij in zijn laatste weken zelfs nog sprak van de vijf mooiste jaren van zijn leven. Voordien was hij, naast zijn functie in het onderwijs, actief in de re-

gionale pers, waar hij o.a. bekendheid verkreeg met zijn rubriek "De Pennevogel", waarin op vaak nostalgische wijze interessante aspecten uit historie, cultuur en biologie kunstig werden ineengevlochten. Hierbij kwam de imkerij uiteraard nog al eens ter sprake, met het gevolg dat de afdeling Apeldoorn hem in 1975 uitnodigde voor een voordracht, waardoor hij in contact kwam met onze toenmalige hoofdredacteur, wijlen de heer Maagendans. Door het verscheiden van laatstgenoemde in 1979 nam Chris Maillie zijn taak over, waaraan hij sindsdien met zoveel liefde en inzet mocht werken. Ons diepste leedwezen gaat uit naar zijn lieve vrouw, die door zijn verscheiden een zorgzame echtgenoot zal moeten missen.

Wij als hoofdbestuur, vaste en losse medewerkers en lezers van het Groentje zullen hem, die in zo'n korte tijd een bijna niet te vervangen plaats bij ons had ingenomen, als een meer dan enthousiaste hoofdredacteur en hartelijk medewerker blijven herinneren. De ter aarde bestelling heeft op woensdag 3 oktober te Zutphen plaats gevonden.

J.J. Speelziek
alg. voorzitter

BIJ ZIJN STERVEN

Terwijl het getergde lijf zich brozer voort moest slepen en zijn verlicht verstand volhardde in het verzet, heeft hij tot het laatste uur zijn taak in het Al begrepen. Tot het kluisteren als een takkeling in het tergend witte bed. Rust geliefde pennevogel, want de gene die je was, leeft voort; de levenden gaan door, herinneren jouw woord ...

Jacques Ringel

Ze zeggen dat bijen goed zijn voor het milieu, stom hè, ik vind bijenhouden gewoon leuk

Toespraak van de heer Dr. Ir. T.J. Reitsma van de Directie Akker- en Tuinbouw, sector (o.a.) stede- lijk groen, fruitteelt en bijenteelt, van het Minis- terie van Landbouw- en Visserij op 16 juni 1984 te Leiden

De op 16 juni j.l. te Leiden gehouden bijenmarkt, werd namens de staatssecretaris van het Ministerie van Landbouw en Visserij, geopend door de heer Reitsma van de directie Akker- en Tuinbouw van genoemd ministerie, die in zijn maiden-speech aan het adres van de Nederlandse imkerij o.a. het volgende stelde.

De bezoekers van uw markt laat U kennis nemen van een aantal aspecten/facetten van de groene ruimte. Het Ministerie van Landbouw en Visserij draagt beleidsverantwoordelijkheid voor de groene ruimte. Ziedaar de verklaring waarom dit jaar de bijenmarkt door een medewerker van het Ministerie van Landbouw en Visserij wordt geopend.

U spreekt in uw persbericht van imkeren als een liefhebberij en bijen zijn goed voor de bestuiving en het milieu. Het gebruik van deze begrippen is niet incidenteel maar symptomatisch en geldt voor heel Nederland. Ik heb echter het gevoel dat voor veel bijenhouders geldt: "Ze zeggen dat bijen goed zijn voor

het milieu, stom hè, ik vind bijhouden gewoon leuk."

Ik ben van mening dat dit een verkeerde, niet meer bij de huidige tijd passende, benadering is van het imkeren en niet helemaal spoort met de visie van het Ministerie van Landbouw en Visserij op de imkerij. Door het beschikbaar komen van riet- en bietsuiker en alternatieven voor kaarslicht werd deze imkerij economisch gezien hoe langer hoe minder noodzakelijk. Bijhouden werd langzaam maar zeker een nevenberoep en de laatste decennia voor velen zelfs een meer of minder hartstochtelijke hobby. De afname van het aantal drachtplanten in Nederland heeft hierbij ook een rol gespeeld, alhoewel m.i. niet een overheersende. Ook al is bijhouden voor veel mensen een hobby geworden, toch moet men blijven bedenken dat imkeren een exploiteren blijft van dieren onder meer of minder kunstmatige omstandigheden, waarbij de voedselbron door de mens gecreëerde en in stand gehouden vegetaties zijn. Hoe men het ook wendt of keert: bijhouden is en blijft een agrarische activiteit. Een activiteit waarvoor kennisvermeerdering eis is om bij te blijven. Evenals bij andere agrarische exploitaties van planten en dieren - de teelt - kunnen ook bij de bijenteelt zich problemen voordoen en met name ziekteproblemen. Ziekten als de Acarapis-mijtziekte en recent Varroa-mijtziekte. Vooral de laatstgenoemde heeft grote consequenties voor de imkers. Bestrijding zal voorlopig grotendeels moeten plaatsvinden door een zeer intensieve wijze van imkeren. Of alle hobby-imkers dit aankunnen is voor mij een grote vraag. Ik verwacht dan ook dat veel kleine (hobby-)imkers bij voortschrijden van de Varroa-mijtziekte de investeringen in tijd en in nieuw materiaal en in kennis niet op kunnen brengen en hun hobby zullen beëindigen. Als ze dat niet doen maar op de oude wijze zullen blijven imkeren, verwacht ik dat deze standen ziektehaarden zullen worden, met alle gevolgen van dien voor andere imkers.

Naar mijn mening ligt hier een zeer belangrijke taak voor de leden van de verschillende imkersverenigingen, dus ook voor de bijhouders onder U.

Ik heb U geschetst dat het directe belang van de bij: "het produceren van honing en was" economisch gezien de laatste decennia hoe langer hoe onbelangrijker is geworden. Echter bijen hebben nog een andere functie, die gelet op de tijd die men al imkert relatief kort bekend is, nl. die van bestuiven van planten. Uit onderzoeken in de laatste twee eeuwen is gebleken, dat veel planten door insecten, waartoe ook de bijen behoren, worden bestoven. Echter niet of nauwelijks bekend is in welke mate bijen bijdragen aan de bestuiving. Duidelijk is geworden, dat in kassen, waar minder natuurlijke omstandigheden heersen, bijen voor de vruchtzetting onontbeerlijk zijn. Ik noem U augurken, aardbeien, meloenen, courgettes en groente- en bloemzaadteelt. Telers hiervan zijn bereid imkers voor het plaatsen van kasten te betalen. Maar hoe zit het met de vollegrondsgewassen?

Het is bekend, dat alle roosachtigen, waartoe ondermeer appels en peren behoren, insectenbestuivers zijn. Een onlangs gehouden enquête in Zuid-West Nederland onder fruittelers geeft duidelijk aan hoe de fruitteler over bijen denkt. Van de ruim duizend verzonden enquêteformulieren werden slechts ruim 400 terug ontvangen. De helft van deze fruittelers plaatst nooit bijen (ruim 200 telers), 40% (160 telers) plaatst ieder jaar bijen en 10% (40 telers) zo af en toe.

Van de 160 telers, die bijen plaatsen is 25% zelf imker. Ik ben van mening, dat deze enquête duidelijk aantoonde dat de eveneens in uw persbericht aangehaalde zin "bijen zijn goed voor de bestuiving" voor veel fruittelers een loze kreet is.

Ik denk dat dit voor meer teelten opgaat. Voor koolzaad, dat jaarlijks door duizenden volken wordt bezocht, is het nut van bestuiving door bijen nooit aangetoond.

Ik moet dan ook tot de voor U misschien onthutsende conclusie komen dat ondanks het feit, dat de imkers beweren dat bijen onmisbaar zijn voor een goede vrucht- en/of zaadzetting, betrouwbaar wetenschappelijk onderzoek dit niet heeft aangetoond, laat staan dat aangetoond is dat plaatsing van bijen een betere kwaliteit van de vruchten tot gevolg heeft, wat een positief effect heeft voor het inkomen van de teler door de hogere prijs voor zijn produkten.

Het zal U duidelijk zijn dat, zolang dit nog niet is aangetoond, de teler geen behoefte heeft aan het betalen van een goede prijs voor het plaatsen van bijenvolken. Een prijs gerelateerd aan het economisch nut.

Wat gezegd is over agrarische produktie geldt mijns

inziens ook voor de niet commerciële planten in de groene ruimte. Het gebruik van zeer selectieve gewasbeschermingsmiddelen, dat de laatste jaren steeds meer toeneemt en nog meer moet worden bevorderd, zorgt ervoor dat hoe langer hoe meer insectensoorten in deze gebieden kunnen leven en daardoor ook hun steentje kunnen bijdragen aan de bestuiving van de zgn. insectenbestuivers.

De imkers zullen zelf moeten aantonen dat hun bijen onmisbaar zijn voor de teelt van vruchten en zaden. Als zij dat aangetoond hebben dan is de teler van dit soort gewassen pas bereid om een passend bedrag voor het plaatsen van bijenkasten te betalen.

Het zal duidelijk zijn dat de imkers zelf dit niet kunnen. Gezamenlijk met het Ministerie van Landbouw en Visserij kan dat wel. Gezien de belangen in de primaire agrarische productiesector zal het U duidelijk zijn dat het ministerie hier zijn verantwoordelijkheid kent en neemt.

Maar naar onze mening is dit niet alleen een taak van de overheid. Het gaat ook om de toekomst van de Nederlandse imker. Vandaar dat wij van mening zijn dat dit onderzoek gezamenlijk moet worden gedaan. Overheid en imkers moeten de handen ineenslaan. Ruim dertig jaar functioneert de Proefbijenstand Ambrosiushoeve, van waaruit dit werk wordt gedaan en gecoördineerd en waar ook het ziektebestrijdingsonderzoek plaatsvindt. Wij zijn van mening dat overheid en imkers op zo kort mogelijke termijn overeenstemming dienen te bereiken over de financiering van dit onderzoek, ter verbetering van de bijenstand in Nederland.

Tot slot, hoe ziet de overheid de imkerij in de toekomst.

Onzes inziens is de imker van morgen een mens:

1. die veel kennis heeft van bijen en bijenhouden;
2. die veel tijd aan het imkeren besteedt en bereid is de nieuwe imkermethoden toe te passen;
3. die bereid is om te reizen van plek naar plek, daar waar zijn bijen nodig zijn;
4. die bereid is om samen te werken met collega-imkers, waar ook in Nederland, om een gezonde bijenstand in stand te houden;
5. bereidheid toont om samen met de overheid het benodigde onderzoek op gebied van ziektebestrijding, imkermethoden en bestuiving uit te laten voeren en
6. die wil investeren in tijd, kennis en materiaal.

Indien dit gebeurt zie ik perspectieven voor de Nederlandse imker en blijft ook deze bijenmarkt zinvol. Zoniet dan zie ik de toekomst somber in.

Ik ben van mening dat deze bereidheid bij de huidige en toekomstige imkers aanwezig is. En dan doet het er niet toe of men een groot deel, een klein deel of een negatief deel van zijn inkomen uit de imkerij haalt. Dit type imkers kan rekenen op de steun van het Ministerie van Landbouw en Visserij.

COMMENTAAR DOOR IR. J.F.A.M. MOMMERS

De Heer Speelziek vroeg mij of ik commentaar wilde geven op de toespraak, die de heer Reitsma hield bij de opening van de bijenmarkt te Leiden.

Ik heb enige tijd gearzeld of ik dit wel zou doen. Ik beschik n.l. niet meer over een bibliotheek en een archief, waar ik uit kan putten. Ik moet dus alles uit mijn geheugen opdiepen. Maar van 36 jaar intensief werken op dit gebied is toch wel wat blijven hangen.

De Heer Reitsma stelt – en daar ben ik het volkomen mee eens – dat bijen bij een aantal teelten onder glas onmisbaar zijn. Voor sommige teelten van hybridezaad is echter onderzoek naar het gedrag van de bijen nog hard nodig. Voor sommige bloemzaden kunnen beter hommels worden gebruikt. De teelt van hommels is mogelijk, maar er dient nog veel onderzoek verricht te worden voor de praktische toepassing voor de bestuiving.

Dat voor de volleggrondteelt "betrouwbaar wetenschappelijk onderzoek" niet heeft aangetoond dat bijen onmisbaar zijn voor een goede vruchtzetting en verbeteren van de kwaliteit, is een bewering waar ik het niet mee eens ben. Het is wat sneu voor o.a. Prof Sprenger, Ir. Slits, mijzelf en vele tientallen buitenlandse onderzoekers te vernemen dat hun onderzoek niet "betrouwbaar" was.

Het zou toch ook wel erg merkwaardig zijn, dat het nut van de bijen plotseling ophield als ze in de openlucht de bloemen van insectenbestuivers bevliegen. Men zou kunnen menen dat daar andere insecten een grote rol zouden spelen. Ik heb daarover veel, zeer veel waarnemingen verricht in boomgaarden op vele plaatsen in Nederland. In fruitstreken is echter de biotoop voor wilde insecten, (alleen solitaire bijen en hommels zijn effectiever) zodanig dat hun aantal zo gering is dat van een voldoende bestuiving geen sprake kan zijn. Slechts één geval kwam naar voren waar in de buurt van een grote villa met een rieten dak zoveel *Osmia*'s (metselbijen) voorkwamen, dat het plaatsen van honingbijen niet nodig zou zijn geweest.

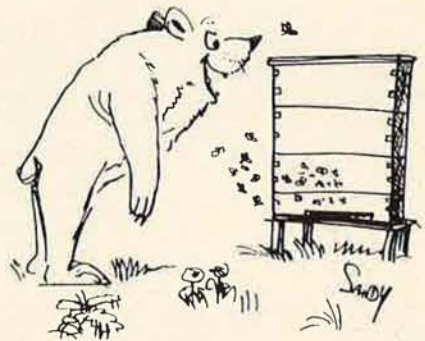
Ir. Wertheim heeft indertijd een onderzoek gedaan naar de opbrengst van boomgaarden waar de fruittelers al dan niet bijen plaatsten. De opbrengst bij bedrijven met bijen was goed. Daarnaast had ook een aantal bedrijven, die geen bijen plaatsten goede opbrengsten. Er was geen rekening gehouden met het feit, dat honingbijen de perceelsgrenzen niet respecteren. Als men rond de bedrijven met bijen een cirkel trök met een straal van 3km, bleken alle goede bedrijven daar binnen te vallen. Dit verklaart ook de mening van sommige fruittelers dat ze het zonder bijen zouden kunnen stellen. Profiteren van de uitgaven van de buurman is erg voordelig.

Dat de kwaliteit van het fruit verbetert door een goede bestuiving is, voor zover het de vorm van de vruchten betreft, gemakkelijk te constateren. De vrucht groeit het meest uit aan de kant waar de pitten zitten. Een goede bestuiving levert mooi gevormde vruchten, zelfs bij een ras als Brabantse Bel-

Bestuiving zorgt voor goede besvorming, hetgeen in herfst en winter weer voedsel voor vogels oplevert.

leflour, waar als raseigenschap scheve vruchten staan beschreven. Denk ook maar eens aan de parthenocarpse vruchten van *Conférence*! Overigens is onderzoek naar de mogelijkheden om bijen beter de peren te laten bevliegen hard nodig. Dat de imkers aan dit onderzoek behoren mee te betalen is duidelijk. Dat de tuinbouw, die van de bijen profiteert, daar ook aan meebetaalt lijkt mij alleszins billijk. De overheid is altijd bereid geweest om mee te betalen en 'is dit, begrijp ik uit de woorden van de heer Reitsma, nog steeds. De zes punten, die de imker van de toekomst moeten kenmerken, hebben eigenlijk altijd gegolden. Kennis van bijen, imkeren en drachtplanten is een eerste vereiste. Goed onderwijs op dit gebied is zeer belangrijk. Dat de imkers veel tijd aan hun bijen moeten besteden is aanvechtbaar. Als men weet wat men wanneer aan de bijen moet doen, is het met zeer weinig tijd mogelijk goed bijen te houden.

„Je honing of je leven“ (A.B.J.)

De "echte" fruitteler is overtuigd van het nut van bestuiving

De laatste tijd is er enige discussie ontstaan over het nut van bestuiving door de honingbijen; vooral van overheidswege wenst men meer concrete cijfers en onderzoek. Ook wordt aangehaald dat vele fruittelers zelf twifelen aan dit nut, men beroept zich hierbij op cijfers uit een enquête, welke vorig jaar door het Consulentenschap voor de Bijenteelt, in het zuiden des lands, werd gehouden. Een en ander werd in ons Groentje gepubliceerd. Op zijn minst zijn deze cijfers aanvechtbaar dan wel voor meerdere uitleg vatbaar.

Wat is de werkelijkheid? Dat er gedurende vele jaren op verschillende plaatsen in ons land praktische bestuivingsproeven zijn genomen. Prof. Sprenger, Ir. Stadhouders en anderen namen al proeven bij de kersen, voeg daarbij de desbetreffende onderzoeken op de Stichtse Fruittuin te Werkhoven en de recente proeven op zwarte en blauwe bessen.

Spreken we in de praktijk met fruittelers dan zijn er ongetwijfeld, die geen bijen menen nodig te hebben voor bestuiving. Natuurlijk is er verschil in fruitsoort en ras, daarnaast spelen de weersomstandigheden een grote rol, belangrijk is tenslotte ook de sterkte van de volken, die voor de bestuiving moeten zorgen. Er kunnen wel 10 bijenkasten in een boomgaard staan maar hoeveel vliegbijen zitten er in? Ook het al of niet aanwezig zijn van andere insecten, die een rol spelen bij de bestuiving kan van belang zijn. Er zijn nog steeds zeer veel fruittelers, die profiteren van de bijen die anderen in hun omgeving huren dan

Met de bijen op reis.

Huurde ik een bijenvolk of hout.

wel houden. De Bijenvereniging Bunnik-Houten, die al meer dan 35 jaar bemiddelt bij het plaatsen van volken voor bestuivingsdoeleinden heeft hier spreken- de voorbeelden van. Fruittelers die hun vak verstaan weten dat een goede kruisbestuiving noodzakelijk is. Zij plaatsen daarbij hun volken op het juiste moment. Deze telers weten uit ervaring dat bijen hun geld dubbel en dwars opbrengen en zij betalen liever 40 of 50 gulden voor een goed volk met veel vliegbijen dan 30 gulden bestuivingsgeld voor "hout". Omgerekend per kilogram fruit gaat het maar om luttele bedragen, welke niet zouden worden uitgegeven als dit geld niet zou terugkomen.

Als fruitteler en imker met een ervaring van 40 jaar ben ik en vele telers met mij van het bestuivingsnut van honingbijen overtuigd.

Onderzoek over het beter inzetten van bijen voor bestuiving is een belangrijke zaak. Het in cijfers uitdrukken zal echter moeilijk blijven maar wie zijn ogen goed de kost geeft zal ook zien, dat een goede kruisbestuiving mede bijdraagt aan een betere smaak, kleur, vorm en houdbaarheid.

Het zou goed zijn om een bepaald gebied eens bijenvrij te maken, dan pas zouden we een goede proef kunnen nemen, helaas is zoiets in de praktijk moeilijk te realiseren.

C. Pater Jzn., Bunnik

bijenplant in beeld

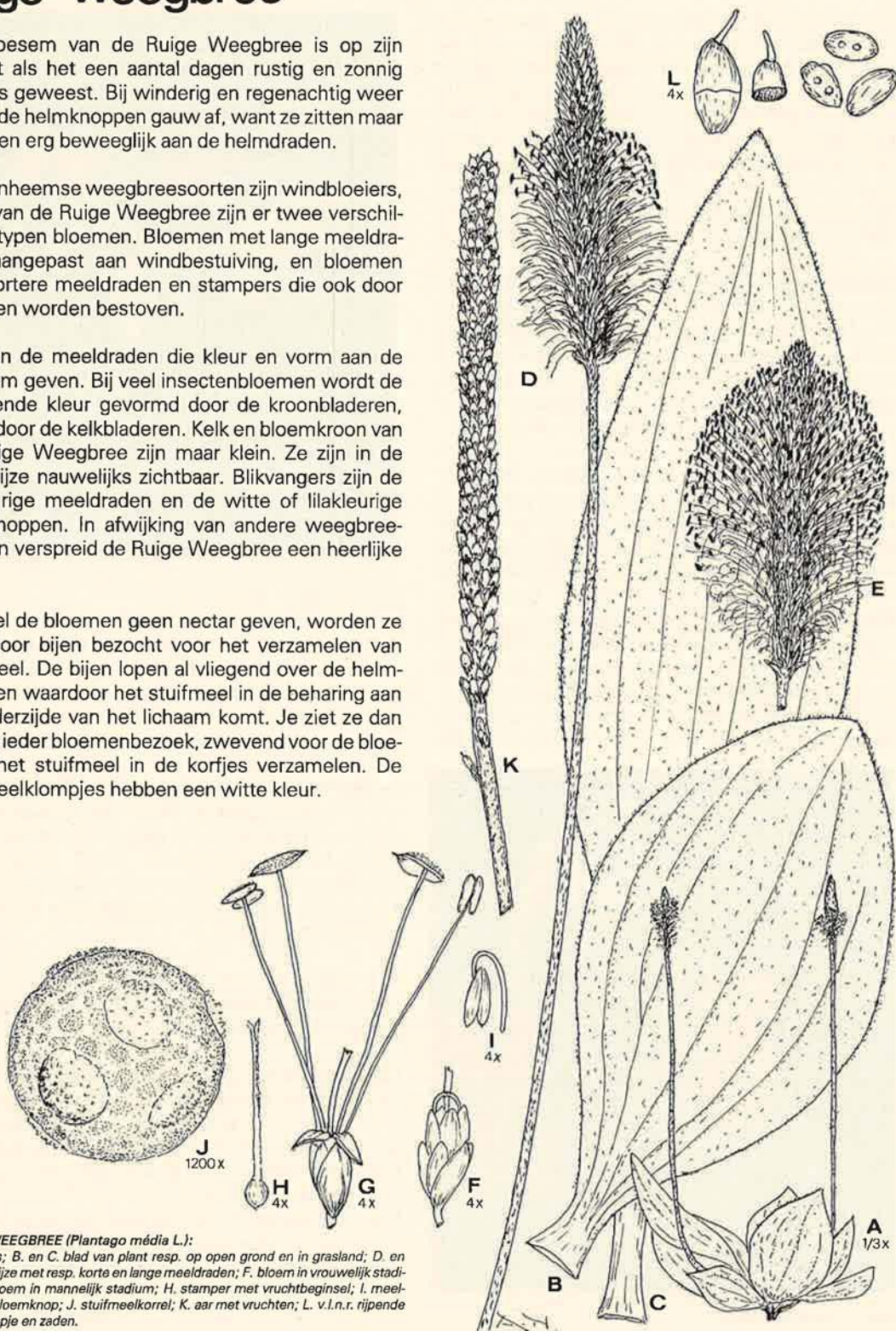
ruige weegbree

De bloesem van de Ruige Weegbree is op zijn mooist als het een aantal dagen rustig en zonnig weer is geweest. Bij winderig en regenachtig weer vallen de helmknoppen gauw af, want ze zitten maar losjes en erg beweeglijk aan de helmdraden.

Onze inheemse weegbreesoorten zijn windbloeiers, maar van de Ruige Weegbree zijn er twee verschillende typen bloemen. Bloemen met lange meeldraden, aangepast aan windbestuiving, en bloemen met kortere meeldraden en stampers die ook door insecten worden bestoven.

Het zijn de meeldraden die kleur en vorm aan de bloesem geven. Bij veel insectenbloemen wordt de opvallende kleur gevormd door de kroonbladeren, soms door de kelkbladeren. Kelk en bloemkroon van de Ruige Weegbree zijn maar klein. Ze zijn in de bloeiwijze nauwelijks zichtbaar. Blikvangers zijn de lilakleurige meeldraden en de witte of lilakleurige helmknoppen. In afwijking van andere weegbreesoorten verspreid de Ruige Weegbree een heerlijke geur.

Hoewel de bloemen geen nectar geven, worden ze toch door bijen bezocht voor het verzamelen van stuifmeel. De bijen lopen al vliegend over de helmknoppen waardoor het stuifmeel in de beharing aan de onderzijde van het lichaam komt. Je ziet ze dan ook na ieder bloemenbezoek, zwevend voor de bloemen, het stuifmeel in de korfjes verzamelen. De stuifmeelklompjes hebben een witte kleur.

RUIGE WEEGBREE (*Plantago média* L.):
 A. habitus; B. en C. blad van plant resp. op open grond en in grasland; D. en E. bloeiwijze met resp. korte en lange meeldraden; F. bloem in vrouwelijk stadium; G. bloem in mannelijk stadium; H. stamper met vruchtbeginsel; I. meeldraad in bloemknop; J. stuifmeelkorrel; K. aar met vruchten; L. v.l.n.r. rijpende vrucht, kapje en zaden.

De kiemopeningen van de bolvormige stuifmeelkorrels liggen onregelmatig op het oppervlak verspreid. Door de microscoop lijkt het korreloppervlak gevlekt.

De bloeiwijze is aarvormig. De bloei begint aan de onderzijde van de aar en zet zich kransgewijs naar boven voort. In een aar zijn dan ook alle bloeistadia te zien. Bovenaan de bloemknoppen, daaronder bloemen waarvan de bloemkroon zich gedeeltelijk heeft onvouwd.

In dat stadium steekt de rijpe stamper al naar buiten en zitten de meeldraden nog opgerold in de bloemknop. De bloemen zijn protogyn, dat wil zeggen dat eerst de stamper rijp is en daarna het stuifmeel vrijkomt.

Even lager zijn de bloemen geheel geopend en hebben de meeldraden zich gestrekt. De helmknoppen gaan open bij droog en warm weer. Bij vochtig weer sluiten ze zich, waardoor het stuifmeel tegen regen en dauw wordt beschermd.

Onderaan de aar hebben de meeldraden zich gekromd en zijn de lege helmknoppen afgevallen.

De Ruige Weegbree is in ons land te vinden in wegbermen en graslanden op kalkrijke zand- en kleigronden, hoofdzakelijk langs de grote rivieren en in Zuid Limburg.

De bladeren zitten in een wortelrozet en zijn behaard. Groeit de plant in een open ruimte dan zijn de bladeren breed-elliptisch. Tussen het hoge gras vormt de plant bladeren, die langer en smaller zijn.

De wand van het vruchtbeginsel bestaat uit twee delen. Een kapje dat als een deksel staat op een kommetje, dat wordt omsloten door het schutblad en vier kelkbladeren. Bij de rijpende vruchten is de scheiding tussen de beide delen duidelijk te zien. Zijn de zaden rijp, dan valt het hard geworden kapje af en liggen de zaden vrij in het schuinstaande kommetje. Ze worden weggeslingerd als de stengel van de aar in beweging wordt gebracht.

De naam *Plantago* is afgeleid van het latijnse *planta*, wat voetzool betekent. Van sommige weegbreesoorten vertoont de bladvorm hiermee gelijkenis.

Arjen Neve

VOORKOM NOSEMA, DOOR FUMIDIL-B.

Dit kost bij het Bijenhuis geen f 29,75,
ook geen f 24,50 maar f 19,75.

Te bestellen bij: Bijenhuis
Grintweg 273, 6704 AP Wageningen
Telefoon 08370 - 22733.

VAN IMKER TOT IMKER

Zoals gewoonlijk wordt het Groentje op tijd door de PTT bij u thuis bezorgd. Alsof er niets gebeurd is.

Zoals gewoonlijk bladert u het door op zoek naar een favoriet artikel. Alsof er niets gebeurd is.

Maar er is inmiddels iets gebeurd waarvan alleen familieleden, goede vrienden en naaste medewerkers weet hadden dat het ging gebeuren.

Chris Maillie is niet meer.

Het Groentje droeg duidelijk het stempel van zijn onvermoeibare en onvermoeide werklust en zal een sieraad vormen in de boekenkast van vele imkers.

Een andere eindredakteur zal het werk overnemen en tezamen met de overige commissieleden zal tijd noch moeite worden gespaard om het niveau van ONS GROENTJE tenminste te handhaven op het peil waar het onder leiding van Chris gekomen is.

Verlate zwermperikelen

Heeft u ook wel eens met gemengde gevoelens tegen een vakantie aangekeken? Begrijp me goed, niet omdat ik wars ben van vakantie met het hele gezin want dat vormen voor mij hoogtijdagen maar ... de bijen, beste vrienden!

Normaal gesproken (wie vertelt me wat normaal is?) zijn de zwermperikelen achter de rug als de maand juli op zijn laatste pootjes loopt, maar zie, als gevolg van de bizarre weersomstandigheden van voorjaar en voorzomer werd ik op 26 juli, twee dagen voor aanvang vakantie, bij een inspectie van het tuinvolk getraakteerd op doppen in alle uitvoeringen.

Ja, daar sta je dan. Daar kwam nog bij dat dezelfde avond de koelkast het begaf, keuken vol water en poes, die de spanning blijkbaar aanvoelde en ons overal volgde, op een heel nare manier met z'n staart tussen de deur terecht kwam. Dierenarts raadplegen enz.

Enfin, laat ik me maar tot de bijen beperken. Gelukkig was ik nog in het bezit van een drieraamskastje met pas bevruchte koningin en twee raten open broed.

Deze freule werd terstond tot reddende engel gebombardeerd. Gewoonlijk laat je een dergelijk volkje voorlopig met rust en ga je er pas mee aan het werk als er ruim gesloten broed en liefst al wat jonge bijen aanwezig zijn. Een dergelijk volkje is op dat moment (voor mijn gevoel) meer tot een volwassen eenheid uitgegroeid hetgeen het accepteren van de koningin bij het verenigen verhoogt.

De tijd drong echter en ik had geen keus. Er moest worden gehandeld.

Om te beginnen heb ik het kleine volkje in een tien-raams bak overgehangen en er drie ramen met uitlopend broed vanuit het zwermrijpe volk bij gehangen. Aangezien beide volken naast elkaar stonden heb ik vervolgens stuivertje, in dit geval volkje, gewisseld. Alle terugkerende vliegbijen versterkten nu het volkje met de jonge koningin. Daarna ben ik doppen gaan breken waarbij ook nog eens vele ingevlogen bijen zich bij de jonge koningin voegden.

Na afloop wreef de imker zich vergenoegd in de handen. Hem, c.q. z'n bijen, kon niets meer gebeuren. Het volk met oude koningin had een enorme aderlating ondergaan en miste behalve de meeste vliegbijen ook nog eens een paar raten uitlopend broed, de aanvlieger kon niets overkomen want daar was een jonge koningin aanwezig. Toonbeeld van gracieuze ijver en was van alle zwermgedachten.

De imker reisde af naar z'n uitverkoren vakantieplek op Terschelling. Het had allemaal zo mooi kunnen zijn, maar nog geen week later ratelde de telefoon op het vakantieadres en kreeg ik een bevriend beginnend collega-imker aan de lijn die me doodleuk vertelde: Ik denk dat er wat moeilijkheden zijn want één van je volken in de tuin heeft gezwermd.

Wat was hier gebeurd en hoe was het mogelijk?

Het volk borrelend van zwermneiging was het zwermen op een radicale manier onmogelijk gemaakt dus ... toch het jonge moertje?!?!

Ja, inderdaad het volk met jonge moer. Het ging echter niet van harte. Tweemaal loste de zwerm op en keerde weer huiswaarts. Pas de derde maal kon ze worden geschept. Wat me meer bezig houdt is de mogelijke oorzaak. Een aannemelijke verklaring lijkt me dat de overvloed aan vliegbijen die geheel waren vervuld van de komende zwermrijpe de zwermimpuls hebben meegenomen en dat het mini-volkje niet was opgewassen tegen deze inbreng.

Het is precies eender als bij het maken van een vlieger, wat op een mislukking uitloopt als er reeds zwermneiging aanwezig is. Uit wetenschappelijk onderzoek is het ook te verklaren, maar daar kom ik graag een volgende maal op terug. In ieder geval blijkt dat ook een volkje met jonge koningin kan gaan zwermen als de imker maatregelen neemt die volledig indruisen tegen de normale gang van zaken zoals die zich in een bijenvolk voordoen.

Nog meer zwermdende jonge-moers volken

Een soortgelijke ervaring deed collega Vermaas uit Nieuweroord op. Hij beschreef de situatie als volgt: Dit jaar had ik bij twee van mijn volken ook zwermneiging na het verenigen. Deze ontstond echter pas twee weken na de vereniging.

Vlak voor de lindedracht had ik de jongemoers volken verenigd met de voorzwermen **zonder moer**, via de krantenmethode. Alles leek in orde. Voldoende eitjes en geen redcellen een week later. Toen de volken al

op de heide stonden en ik er bij toeval langs kwam, kwamen er uit twee volken zwermen af. Bij inspectie bleken het al nazwermen te zijn. Enig terug rekenen leerde dat de moerdoppen (geen redcellen) waren aangezet zo'n 12 tot 14 dagen na het verenigen.

Zover mij bekend is het helemaal tegen de regel in dat een jonge moer in het eerste jaar niet zwermert.

Collega Vermaas zoekt de aanleiding tot deze zwermrij in een overvloed aan voedersap bij de duizenden jonge bijen, die in het volk 10 dagen na vereniging aanwezig waren. Tijdens het verenigen beschikten de volken namelijk over 18 raten broed. Het weer was toen slecht, bewolkt en koud. Het werd vol in de kasten en omdat de voedsters hun voedersap niet kwijt konden werden moerdoppen aangezet.

Mijns inziens gaat Vermaas hier op de verkeerde toer. De door hem aangehaalde voedersaptheorie van Gerstung is in meerderheid verworpen als de motor van het zwermgedrag.

Vele facetten spelen een rol waarbij, afhankelijk van het weer, dan weer de ene dan weer de andere factor een hoofdrol zal vervullen. Ook hier werd een eenheid bestaande uit koningin met volk plus 10 raten broed en een voldoende feromoonvoorziening plotseling verbroken door het bijhangen van nog eens 8 raten broed. In hoeverre namen ook hier de bijen uit de voorzwerm de zwermneiging mee? Vier tot zes weken na het maken van een flinke aflegger blijkt deze weer zwermneiging te vertonen, (althans in mijn omgeving bij gemiddeld weer).

Onze aanpak en methoden zien er op papier erg leuk uit en ze komen ons uiteraard goed van pas. De ellende is alleen dat de bijen gewoon hun eigen gang gaan zoals ze dat al eeuwen doen en naar ik hoop nog vele eeuwen zullen doen. Al zitten wij in nood, de bijen hebben daar geen boodschap aan. Aan de natuurlijke leefregels van de immen valt niet te tornen, met de natuur kan geen loopje worden genomen.

Ko Zoet

Bijenvolk en wespennest.

Opname: Chr. Uiterwijk, Soest

De 76ste Eerbeekse honing- en Bijenmarkt, 22 september

Fotoreportage door Otto de Kat

Terwijl de vele bezoekers vol ongeduld wachten op de officiële opening van de honingtentoonstelling...

...de Eerbeekse fanfare zich gereed maakte voor de eerste klappen...

...anderen meer belangstelling toonden voor een prachtige kollektie te koop aangeboden korfvolken...

...en ze waren nog zwaar ook,...

...waren, weg van het buitengewoon, de keurmeesters op ernstige wijze bezig met hun verantwoordelijke werk...

...geen vuiltje mag er in zo'n potje zitten...

...en ondertussen wachtte de raathoning, waar Eerbeek zo beroemd om is, op de eerste begerige klanten.

'N gezellige markt, die Eerbeekse; volgend jaar ga ik weer.

De volgende prijzen zijn uitgelooft op de Eerbeekse honing- en bijenmarkt

De door wijlen de heer W.H. v. Zadelhoff, beschikbaar gestelde wisselbokaal voor de best verzorgde heideraathoning in raampjes of secties, tenminste 10 kg, 1e kwaliteit werd gewonnen door J. Lentink uit Dieren.

- **Grootste inzending raathoning van prima kwaliteit.**
 - 1e prijs J. Lentink Dieren.
 - 2e prijs C. v. Holland, Veenendaal.
- **Grootste inzending honing in flacons.**
 - 1e prijs C. v. Holland, Veenendaal
 - 2e prijs F.S. Dijkstra, Emmeloord
- **Heideraathoning in raampjes van tenminste 5 kg.**
 - 1e prijs J. Lentink, Dieren
 - 2e prijs C. v. Holland, Veenendaal
- **Heideraathoning uit korven van tenminste 5 kg.**
 - 1e prijs C. v. Holland, Veenendaal
 - 2e prijs niet toegekend
- **Heidehoning in flacons; tenminste 25**
 - 1e prijs W. Brussen, met lof van de jury
 - 1e prijs B. v.d. Laan Emmeloord
 - 1e prijs C. v. Holland, Veenendaal
 - 2e prijs niet toegekend
- **Bloemenhoning in flacons; tenminste 25**
 - 1e prijs W. Brussen, Drempt
 - 2e prijs B. v.d. Laan, Emmeloord
- **Aanvoerders meeste bijenvolken**
 - 1e prijs J.G. Basten, Horsen
 - 2e prijs A. v. Delft, Moergestel
- **Beste korfvolk, opzetter**
 - 1e prijs R. Gieteling, Hall
 - 2e prijs H. v. Amersfoort, Eefde
- **Beste kastvolk, opzetter**
 - 1e prijs T. Veldhoen, Wilp
 - 2e prijs niet toegekend

Aanvoer raathoning 700 pond

Aanvoer flacons 3400 pond.

P. Bollen-Buijs, secr.

WAARSCHUWING!

HET GEBRUIKEN VAN ETHER BIJ HET OPSPOREN OF BESTRIJDEN VAN DE VARROA-MIJT IS LEVENSGEVAARLIJK!

In de imkerswereld heeft zich het gerucht verspreid, dat de Varroa-mijt effectief te bestrijden zou zijn door in het bijenvolk ether te laten verdampen.

Er zijn twee redenen waarom deze behandelingsmethode ten sterkste moet worden afgeraden:

1. Alhoewel het bekend is, dat een aantal mijten de bijen loslaat wanneer een monster besmette bijen in een glazen fles met ether wordt verdoofd, is er **nog niets bekend over de effectiviteit van deze behandeling van bijen in een volk.**

Het effect van een bestrijdingsmiddel kan alleen dan worden berekend wanneer het aantal gedode mijten, dat na een behandeling wordt verkregen, wordt vergeleken met het totale aantal mijten, dat in het volk aanwezig is.

2. **Wanneer in een besloten ruimte (de afgesloten bijenkast) etherdamp aanwezig is, dan zal er bij het ontstaan van een vonk (van beroker of schakelaar) een explosie plaats vinden en brand ontstaan.**

Hoe groot de schade zal zijn, die aan bijenvolken, bijenstand en imker zal worden aangericht is moeilijk te schatten. Maar voorkomen is beter dan genezen.

Namens de Commissie
Ziektebestrijding van de VBBN
Drs. J. Beetsma

BOEKBESPREKING

Heruitgave Verkade-album

DE BLOEMEN EN HAAR VRIENDEN door Dr. Jac. P. Thijsse, een heruitgave van het in 1934 uitgekomen Verkade-album, een boek dat ondanks haar 50-jarige jubileum nog niets aan waarde heeft ingeboet.

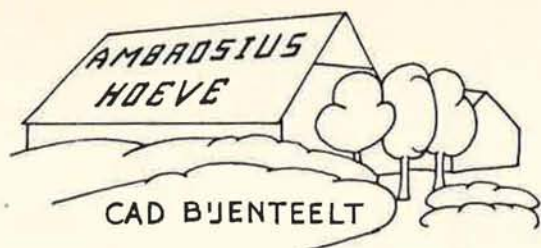
Deze heruitgave, een initiatief van Zomer & Keunig Boeken te Ede, bezit het formaat van weleer; 24 x 30 cm en 95 pagina's. De circa 140 bijbehorende plaatjes zijn los toegevoegd, zodat met de complete ring van het boek het nodige knip- en plakwerk is gemoeid.

Op 11 oktober j.l. nam Prof. dr. P. Zonderwijk, de bekende schrijver van "De bonte Berm", het eerste exemplaar van dit album uit handen van de uitgever in ontvangst. Het tweede exemplaar werd overhandigd aan de heer J.J. Bos, bekend o.a. van het NCRV-tv-programma "Ja Natuurlijk" en het derde exemplaar aan de heer H. Rol, een van de tekenaars van het album. De aanbidding vond plaats tijdens een feestelijke bijeenkomst in de Flevohof. Prof. dr. Zonderwijk gaf een heldere en boeiende uiteenzetting over het "Ten geleide" dat hij voor de heruitgave van het album schreef. Tal van prominenten uit o.a. bestuurlijke en journalistieke kring, die zich verbonden voelen met het fenomeen Verkade-albums, waren aanwezig.

Ongetwijfeld zal de lezer nu, vijftig jaar later, opnieuw onder de bekoring komen van de schoonheid van de bloemen, hun kleuren en geuren en van het gezoem van de talloze insectensoorten die er zo'n nauwe band mee hebben. Het geheim van de bestuiving van bloemen door insecten werd pas tweehonderd jaar geleden ontraadseld en Jac. P. Thijsse vertelt boeiend over de vorderingen, die de wetenschap sindsdien heeft gemaakt. Ook na het verschijnen van dit album heeft het wetenschappelijk onderzoek niet stilgestaan. De trefzekerheid waarmee Thijsse verhaalt over de betrekking tussen de bloemen en de insecten is er niet minder om. Aan de hand van deze enthousiaste gids raakt ook de lezer van nu, zeker als imker, nog lang niet uitgekeken. Even inspirerend zijn de "Verkade-plaatjes" van de mooiste bloemen, bijen, vlinders en wat dies meer zij. Het zijn fijnzinnige aquarellen, meest op klein formaat, van de hand van C. Rol, J. Voerman jr. en H. Rol die aan zovele Verkade-albums hun bijdrage leverden. De plaatjes kan de lezer, net zoals dat vroeger gebeurde, zelf inplakken, een educatieve en gezellige winteravondsbezigheid voor onze kinderen, zoals de schrijver dat indertijd ook beoogde.

J.J.S.

De prijs is f 27,90, verkrijgbaar bij het Bijenhuis

TIPS VOOR NOVEMBER

- De wintertros is nu gevormd. Om zich op temperatuur te houden moeten de bijen zich in de bolvorm terugtrekken. Middenin bevindt zich de koningin met de jonge bijen; aan de buitenkant de oudere bijen.
- Het werken aan de bijen is nu definitief van de baan. Zorg voor rust, iedere storing kost het bijenvolk extra energie.
- Storingen veroorzaken extra voedselopname en meer afvalstoffen in de endeldarm van de bij, die daardoor onnodig wordt belast.
- In de wintermaanden is er meer tijd voor nevenactiviteiten van de bijenhouderij, zoals korfvlechten en wasverwerking tot boenwas en kaarsen. Ook is er nu waarschijnlijk meer tijd om boeken over bijenteelt te lezen en om verenigingsactiviteiten bij te wonen.
- November is de ideale maand voor de aanplant van bomen en struiken ter verbetering van de dracht. Bekijk in de eerste plaats uw eigen tuin of er niet meer drachtplanten geplaatst kunnen worden.
- Geef zaailingen of stekken van drachtplanten kado aan uw burens en vrienden en wijs hen op de waardevolle eigenschappen van de verschillende drachtplanten.

VERKIEZING LEDEN HOOFDBESTUUR

Tot leden van het Hoofdbestuur zijn bij enkele kandidaatstelling (her)benoemd: **Groep Friesland: dhr. A. van Lavieren**, Buttinga 16, 8431 VV Oosterwolde, ☎ 05160-2636.

Groep Drente: dhr. F.E. Hoogendoorn, Oldenhaven 26, 7963 SJ Ruinen, ☎ 05221-2351; Dhr. Hoogendoorn volgt dhr. E. Meyberg op in deze functie.

Groep Twente: dhr. G. Henseler, Horstlindelaan 44, 7522 JE Enschede, ☎ 053-351398.

Groep Achterhoek: Mevrouw J.G. Brussen-Janzen, Stuijvenweg 1, 7025 DM Halle, ☎ 08343-1338.

Groep Veluwe Noord:

Groep Zeeland: dhr. J.L. Raucamp, Putwijkstraat

5, 4388 HP Oost-Souburg, ☎ 01184-62823.

Groep Brabant: dhr. W. de Lange, Zagerstraat 25, 5694 AT Breugel, ☎ 04990-6187.

Groep Limburg: mevrouw A.M.B.Th. Oudelhoven-Jacobs, De lange Akker 372, 6291 VT Vaals, ☎ 04454-3868; Mevrouw Oudelhoven volgt dhr. G. Bruls op.

LAATSTE UITLOTING OBLIGATIES

De volgende nummers zijn volgens de voorwaarden uitgeloot 4-30-34-42-57-61-75-77-80-82-113-114-135

De houders van deze uitgelote obligaties worden verzocht de obligaties naar het Bijenhuis te zenden, waarna uitbetaling volgt.

BESLUITENLIJSTJE van de HOOFDBESTUURS-VERGADERING d.d. 14 september 1984 in het BIJENHUIS te Wageningen

AANWEZIG: J.J. Speelziek (voorz.), G. Bruls, mw. J.G. Brussen, W.J. Faber, J. Fluyt, S.J. Gouda, A.H. Hartman, C.E. Jansen, A. van Lavieren, E. Meyberg, C. Pater Jzn., mw. T.E.A. Rive, Th. Weyman.

AFWEZIG MET BERICHT: G.A. Kleinmeyer, W. de Lange.

Uitgebreid werd gesproken over de Ambrosiushoeve en de eventuele nieuw vestigingsplaats: Zeewolde, Horst, Hilvarenbeek of andere lokatie, de financiering van de Proefbijenstand en het beproevingsplan in 1985.

In de vakatures binnen het bestuur werden als volgt benoemd:

- o Coördinator VBBN-bijenbibliotheek L.H. - hr. J.J. Speelziek
- o Coördinator Handel - per 1-1-'85 - hr. A. van Lavieren
- o Voorz. Koninginneteeltcommissie - hr. C.E. Jansen

De Imkersdag 1984: op zich een fijne en goed georganiseerde dag, sloot met een nadelig saldo door een te gering aantal bezoekers. Afdeling Bommelerwaard zal trachten door middel van een verloting in te lopen op het verlies. Binnen het Hoofdbestuur zal men zich gaan beraden over een andere opzet. De opinie over imkersdagen in het algemeen zal worden gepeild in de groepsvergaderingen

Voorts kwamen uitvoerig aan de orde de Ziektebestrijdingscommissie, de commissie Voorlichting & Publiciteit en de Koninginneteeltcommissie.

TUSSEN KERSTMIS EN NIEUWJAAR IS HET BIJENHUIS GESLOTEN

onderwijs demonstratie voorlichting

CURSUSSEN BIJENTEELT VOOR BEGINNERS:

(bij voldoende belangstelling)

- Apeldoorn** in samenwerking met A.V.U.- Voor meer informatie kunt u bellen: 055-668911, (na 6 uur s.v.p.). U kunt zich ook aanmelden bij de A.V.U.
- Assen** - opgave bij dhr. G. Demkes, Rozenstraat 40, 9421RR Bovensmilde, ☎ 05927-3133
- Bussum** - inlichtingen en aanmelden bij mevr. P. Loven, Koninginneweg 4, 1405 GD Bussum, ☎ 02159-15793.
- Driebergen-Doorn** - inlichtingen J. Dommerholt, K. Doormanlaan 17, 3941 WL Doorn ☎ 03430-14820.
- Geldermalsen** - opgave bij P. van Meurs, Walgtsestraat 33, 4064 CK Varik
- Rotterdam** - Ambrosiusgilde: informatie H. Gerritsen ☎ 010-205529
- Twello** - Lag. Agr. School (in Zutphen en Apeldoorn) opgave z.s.m. bij H.J. van den Noort, Lagere Agr. School Twello, ☎ 05712-1670.
- Zwolle** - opgave bij dhr. A.H. Hartman, Beukenallee 15, 8019 BA Zwolle, ☎ 038-218867

CURSUSSEN VOOR GEVORDERDEN

(bij voldoende belangstelling)

- Assen** - opgave bij dhr. Demkes (zie boven)
- Geldermalsen** - opgave bij dhr. van Meurs (zie boven)
- Rotterdam** - informatie H. Gerritsen, zie boven.
- Twello** - Lag. Agr. School (in Zutphen en Apeldoorn) opgave z.s.m. bij dhr van den Noort (zie boven)
- Zwolle** - opgave bij dhr. Hartman (zie boven)

CURSUSSEN KORFVLECHTEN

Apeldoorn - voor informatie kunt u bellen: 055-668911 (na 6 uur)

- Bussum** - opgave bij mevr. P. Loven (zie boven)
- Geldermalsen** - opgave bij dhr. van Meurs (zie boven)
- Rotterdam** - melden bij dhr. Gerritsen (zie boven)

CURSUS KONINGINNETEELT

Twello - Lag. Agr. School (in Twello) opgave z.s.m. bij dhr. van den Noort (zie boven)

CURSUS DRACHTPLANTEN

Twello - Lag. Agr. School (in Twello) opgave z.s.m. bij dhr. van den Noort (zie boven)

CURSUS MICROSCOPIE

Rotterdam - Ambrosiusgilde: opgave bij dhr. Gerritsen, (zie boven)

WIJ GEDENKEN

Op 29 september overleed op 69 jarig leeftijd **B. Groenouwe** Hij was ruim 16 jaar penningmeester van onze afdeling.

Wij wensen zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen de kracht toe dit verlies te kunnen dragen.

Bestuur en leden
afd. Almen-Harfsen

Heden ontvingen wij het bericht dat op 17 september plotseling is overleden ons medelid: **Hendrik Jan Berendsen** op de leeftijd van 69 jaar.

De hele natuur, maar bovenal zijn bijen waren zijn grootste hobbies. Wij wensen de nabestaanden de kracht om dit verlies te dragen.

Bestuur en leden
afd. "Reggedal"

Op 26 september is, na een langdurige ziekte overleden **K.C. Goudzwaard** in de leeftijd van 79 jaar.

Gedurende vele jaren was hij een trouw en enthousiast lid. Tevens vervulde hij gedurende een lange periode het penningmeesterschap van de vereniging. Wij wensen de nabestaanden veel sterkte toe met dit verlies.

Bestuur en leden
afd. Driebergen-Doorn

- 15 november** - Ambrosiusgilde Rotterdam: Lezing met film door dr. ir. C. van Heemert in Wijkgebouw "De Romeynshof" 20.00 uur.
- 19 november** - afd. Apeldoorn: filmavond in "Het Hof van Gelre", Hoofdstraat 21.
- 22 november** - afd. Zwolle, lezing over Varroa en B.D.imkeren door A. Muller. De Mars, Goertjesweg, Zwolle aanvang 20.00 uur.
- 27 november** - Imkersgilde "Jan Swammerdam" te Haarlem e.o. "De bijenstand, Nee Uw bijenstand" dia-avond.
- 30 november** - Imkersvereniging Leiden: Aktuele zaken over het bijenhouden door J.A. Zoet.

VOORKOM NOSEMA, DOOR FUMIDIL-B.

Dit kost bij het Bijenhuis geen f 29,75, ook geen f 24,50 maar f 19,75.

Te bestellen bij: Bijenhuis
Grintweg 273, 6704 AP Wageningen
Telefoon 08370 - 22733.

imkers agenda

- 27 december Bijeenkomst voor de voorzitters van de regionale Ziektebestrijdingsteams L.H. Wageningen
- 19 januari 1985 SYMPOSIUM Varroabestrijdend imkeren Universiteitscentrum De Uithof te Utrecht (uitgebreid programma volgt in het decembernummer) georganiseerd door de Utrechtse Ziektebestrijdingsteams.
- 30 maart 1985 Algemene Vergadering: De Reehorst Ede.

SPEURBIJTJES

Opgave schriftelijk. Tarief: 20 woorden f 7,50, elk woord meer 35 cent; te voldoen bij vooruitbetaling door storting op giro 846801 t.n.v. VBBN Wageningen. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud.

Imker vraagt te huur of te koop: huisje met veel grond, onverschillig waar. ☎ 08380-23059

TE KOOP: **commerciële imkerij in West-Canada.** Inlichtingen: ☎ 01713-2555

TE KOOP: **een nieuwe 3-raams honingslinger** - spotprijs, ☎ 05151-1252

Argentijns gezin wil, na 7 jaar ballingschap in Nederland, een imkerij opzetten in Argentinië. GEVRAAGD: **slinger (44 ramen), elektrisch ontzegelmes, kunstraatwals.** Sprokkereef, de Twijnder 115, Veldhoven, ☎ 040-534481.

TE KOOP GEVRAAGD: **Propolis.** P.A. v.d. Harst, Venusstraat 25, 1973 XK IJMUIDEN, ☎ 02550-12358

TE KOOP: **nederlandse heidehoning** in emmers van 15 kg. Prijs f 16,- per kg. J. Lentink, Dieren, ☎ 08330-21464

Eerste kwaliteit honing is wel wat duurder, kom en overtuig uzelf.

**Koop daarom bij
JANNEKE DE JONG**

Het juiste adres voor goede kwaliteit honing en bijenmateriaal.
Rotterdam 010-224871.

BIJENSTAND „DE GRUBBE”

A.W. LAUMEN-WOUTERS, Grijzegrubben 63,
6361 GL NUTH (Limburg)

Kan U alles leveren voor de bijenteelt.
Prijislijst op aanvraag, gratis toegezonden.

☎ 045-243183 Nuth of
☎ 045-252408 Brunssum.

Tevens bieden wij te koop aan:

**BUCKFAST Productie-koninginnen en
CARNICA Productie-koninginnen.**

Stammen af van in Nederland gekweekte koninginnen door kunstmatige inseminatie.

SIGNIFICANT NEW PUBLICATIONS

DIRECTORY OF IMPORTANT WORLD HONEY SOURCES
price including postage DF122/£27.50

THE IMPACT OF PEST MANAGEMENT ON BEES
AND POLLINATION

price including postage DF70/£15.00
Postgiro/CCP Account Number 29 179 4408
details available from

International Bee Research Association,
Hill House, Gerrards Cross, Bucks SL9 0NR, England.

BIJENSTAND Fa. H.T. VAN DAM & ZN., JUBBEGA (Fr.), ☎ 05165 - 13 82

kan U alles leveren voor de moderne bijenteelt.

Kunstraat, bijenwoningen en onderdelen uit eigen werkplaatsen. Door eigen steeds grotere importen van diverse gereedschappen steeds bij ons de laagste prijzen. Tevens voor **weder-verkoop** diverse kleuren meubelwas en honing van de fijnste kwaliteiten.

Vraagt onze prijscourant van materialen en/of meubelwas en honing even aan. Wij zenden U die gaarne gratis toe.

Wij komen weer op de te houden Bijenmarkten.

BIJENSTAND „DE BIJENKORF”

Sinds 1897

HONING EN STUIFMEEL-POLLEN

Stuifmeelpollen / boekweithoning / Bloemenhoning / Lindehoning / Acaciahoning in 2 soorten / Klaverhoning in 2 soorten
Bij grote afname extra korting.

Tevens hebben wij alle imkersartikelen, meubelwas en specialiteiten. Prijscourant op aanvraag.

Ons magazijn is geopend van maandag t/m zaterdag van 8 uur 's morgens tot 9 uur 's avonds.

Ons depot: Mevr. van Drieënhuizen
Wegastraat 18, HILVERSUM, ☎ 035-852087.
Hoewelakenseweg 144 - 3784 WK TERSCHUUR,
☎ 03426-1978 - postrek. 2622.

Breng vroege voorjaarsdrachtplanten naar Uw bijen!

Plant daarom nu reeds crocussen en blauwe druifjes in Uw tuin. Laat Uw bijen profiteren van de rijke stuifmeeldracht van Crocussen. Crocussen en blauwe druifjes tonen U hun dankbaarheid, door elk jaar weer terug te komen.

In 't vroege voorjaar zullen U en Uw bijen veel plezier beleven aan deze in frisse kleuren opkomende lentebloemen.

Crocussen	per 100 stuks kleur geel	f 13,95.
Crocussen	per 100 stuks kleur geel/paars	f 14,75.
Blauwe druifjes	per 100 stuks	f 11,75.

*Een crocus botergeel van kleur,
Riep naar de bijtjes,
Wat vinden jullie van mijn geur?
Stuifmeel heb ik in overloed,
Dat doet jullie goed.*

Belt U voor Uw bestelling naar het

**Bijenhuis te Wageningen,
tel. 08370-22733.**

Wij zenden ze U per omgaande toe.
Woont U in de buurt van één van onze
29 VERKOOPADRESSEN?

Ook bij hen kunt U terecht voor Uw bestelling, zij zullen U gaarne van dienst zijn!

verkoopadressen

Depot Friesland:

H. Akkerman, Oostenwoldseweg 47,
8421 RP Oldeberkoop, ☎ 05164-439.
Open di, vr. middag, zat. morgen en na tel. afspr.

Depot Groningen:

Fenna en Ger Postma, Kampenslaan 8,
9626 TE Schildwolde, ☎ 05982-1455.
Open dagelijks, behalve vr. na 12 u.

Depot Onstwedde:

H. Bessembinder, Wessinghuizenweg 18,
9591 VJ Onstwedde, ☎ 05991-1226.

Depot Assen

J.H. Lubbers, Bosstraat 66, 9401 PV Assen,
☎ 05920-17162.

Depot Klaas Geerts:

Middenvolderweg 2, 7951 EC Staphorst,
☎ 05225-1693; ma. gesloten.

Depot G.J.L. ten Cate:

Verzetstraat 60, 7671 GL Vriezenveen,
☎ 05499-3040.

Depot Enschede:

A.M. Spit, Sternlandweg 21, 7548 BV
Boekelo, ☎ 05428-2703. Open ma, wo, do
16-19 u., zat. 9-12 u. en na tel. afspr.

Depot Reggedal:

H. J. Haanenpen, de Hogenkamp 2, 7471 CW
Goor, ☎ 05470-5576.

Depot afd. Gorssel:

G.J. Lensink, Deventerweg 4, 7213 EG
Gorssel, ☎ 05759-2468.

Depot Achterhoek:

B. Meijerman, Dwarsdijk 6, 7025 CR Halle,
☎ 05736-479.

Depot Winterswijk:

M.J. Grevers, Miste 4, 7118 WB Winterswijk,
☎ 05435-239.

Depot afd. Epe:

Coöp. Novaco (Welkoop), Paasvuurweg 7,
8161 CA Epe, ☎ 05780-12317.

Depot Nunspeet:

Th. G. Veenstra, Schaeplanlaan 47, 8072 AR
Nunspeet, ☎ 03412-54037.

Depot Apeldoorn:

J. Kwak, Prinsenweide 15, 7317 BA Apeldoorn,
☎ 055-216461. Open do, vr 18-20 u. en na tel.
afspr.

Depot Twello:

Novaco Walkoop, Iordensweg 79, 7391 KD
Twello, ☎ 05712-1762.

Depot Boerenbond Neerbosch-Hees:

St. Agnetenweg 63, 6545 AT Nijmegen,
☎ 080-777793.

Depot West-Betuwe:

Imkerij „Lingebij“, Mw. C.E.A. Meissen-
Zuiderwijk, Lingedijk 84, 4196 HC Tricht,
☎ 03455-2438.

Depot Bommelerwaard:

E. Versteeg, 'De kleine tuinier', Polstraat 21,
4261 BP Wijik en Aalburg, ☎ 04164-1475.

Depot Bunnik-Houten:

B. Th. Barten, Koningslaan 23, 3981 HD Bunnik,
☎ 03405-61742.

Depot West-Friesland:

Klaas Verlaat, Ganker 11, 1654 JH Benning-
broek/Nibbixwoud, ☎ 02297-2325

Depot Noord-Holland:

H.S. Homburg, Vetserduinweg 165, 1971 ZB
IJmuiden, ☎ 02550-21530. Open dagelijks
van 13-16 u. en na tel. afspr., do. gesloten.

Depot afd. Rotterdam:

A. Bakkert, Berglustlaan 49A, 3054 BB
Rotterdam, ☎ 010-183123, na tel. afspr.

Depot Gouda:

C. Bos, 3e Tochtweg 6, 2841 LM Moordrecht,
☎ 01802-1227, na tel. afspr.

Depot afd. Dordrecht:

W.A. Boevé, Rigelhof 59, 3318 CX Dordrecht,
☎ 078-171216.

Depot „Prommeluis“ afd. Schouwen- Duiveland:

C. L. v.d. Wekken, Provincialeweg 5, 4321 SM
Kerkwerf, ☎ 01110-4821.

Depot Walcheren:

Bisschopsstraat 25, 4353 BN Serooskerke,
☎ 01189-1499.

Depot Zeeuws-Vlaanderen:

Iz. de Hullu, St. Jansdijk 10, 4504 PB
Nieuwvliet, ☎ 01171-1458.

K. J. Wolfert, Pr. Mauritsstraat 21, 4571 HB
Axel, ☎ 01155-2720.

Depot Oirschot:

A. Pel, 't Kasteeltje 3, 5688 EN Oirschot,
☎ 04997-2096.